

THALIA

HENNES VÄSEN OCH UPPGIFT

TANKAR

OM

TEATERN

TANKAR OM TEATERN

VID GRUNDSTENENS LÄGGANDE

TILL

GÖTEBORGS STADSTEATER

DEN 28 MAJ 1931

BEFORDRADE TILL TRYCKET

AV

EN GAMMAL TEATERVÄN

*T*halias bekymmer måste lättas. Det betyder icke att gudinnan skall somna i däst välmåga, men hon skall slippa förnedra sig och sin konst inför en tarvlig och förskämd smak.

Hon behöver inte därför ständigt gå på koturnen, hon är inte bara prästinna; hon måste kunna sprida mycken anspråkslös förströelse också, och hon måste stå i relation till det

släkte hon har omkring sig, till dess gestalter, dess öden och dess problem. Hon får med ett ord inte glömma den Hamletska spegeln för tiden. Men hon skall också kunna spegla andra tider — det som är evigt i dem, det allmänmänskliga. Hon är tradition och hon är experiment, hon är tanke och bild. Hon är illusion och suggestion, realism och symbolism, vers och prosa, tragedi och komedi. Men hennes grundväsen är den gestaltskapande förmågan, människoframställningen. Blott i den kan hon helt förverkliga sitt ändamål.

Här tillåter jag mig citera ett uttalande av Arthur Engberg om skådespelarkonsten, som jag vill helt under-

skriva och vilket förtjänar att minnas och bevaras.

Han yttrar:

”Rikedom i skådespelarens skapande beror på vad han kan ge av sitt eget. Dramaturgens text är som kompositörens notskrift. Bägge erbjuda möjligheter. Månskenssonaten kan pinas fram och Hamletrollen kan mekaniskt rabblas upp. Men under en mästares händer kan den Beethovenska notskriften gestaltas till en upplevelse från himlar och avgrunder och den Shakespeareska texten bli en demon, som kuvar och fjättrar oss. Ty konst är själ, liv och skapande utveckling, rytm, spänning och avspänning.

Men just därför att så är, måste teaterns ställning i vårt bildningsliv

på allt sätt hägnas och stärkas. Den har ett ärende till tänkande människor. Den berikar vår erfarenhet. Ty att under konstnärens bann och i hans sällskap få genomleva konflikter, som vi kanske endast hört talas om, gå ned till djup, som vi icke lodat, tagas i kragen av problem, som vi aldrig ställt, bli förtrogna med förtvivlan, sorg och smärta utan namn, lycka och salighet utan gräns — är icke detta att bli rikare, att växa till och mogna som människa? Det gudomliga har många uppenbarelseformer. Mäktigast och mest förbryllande träder det fram i det geniala, i trollmakten hos dessa sällsamma varelser, vilkas tankar äro över dem själva, så att de därav förvånas, lida och hän-

föras. Konstnären är en uppenbarare. Han tar vid, där andra slutat. Han är det oberäkneliga. Han har fått Aladdins lampa. Hinsides logikens regler slår han upp dörrar, som ingen annan mäktat öppna, löser, lyfter, befriar och förlossar. Penselns, mejselns, tonernas, diktens och scenens mästare kunna vi därför icke undvara. Utan dem och deras verk vore tillvaron fattig, outhärdlig och fruktansvärd.”

Bröd och skådespel är det gamla receptet för folket. I kristider får man blanda upp brödet och även skådespelen tillsättas med föga matnyttiga ingredienser. Tidens oro är konstens oro. Både de svultna och de övermätta behöva starka kryddor

— de förra för att stilla sin hunger och de senare för att reta den.

Teatern får alltså betraktas icke enbart såsom ett förlustelseställe eller en anstalt för tillfällig, tidsfördrivande förströelse, utan framförallt såsom en konstanstalt till vårdande av vårt språk, till känslans förädlande, till tankens väckande och till lyftning och befrielse från vardagslivets enahanda.

Förhänget till scenen skall vara skönt och dyrbart, ty det är förlåten till ett heligt rum, där mystik och verklighet mötas. Därinne skola dvälas alla det höga dramats idealgestalter, som människoanden skapat sig själv till vederkvickelse. Konung Oidipus och Antigone, Hamlet och Julia,

Wilhelm Tell, Egmont och Brand — dock icke enväldigt. Jämte Sofokles och Shakespeare behöva vi också Molière och Holberg, liksom vi behöva den nya tidens skildrare av människoöden och samhällsliv.

Teatern i dess högre bemärkelse, som fattar sin uppgift enligt ovanstående program, får fördenskull icke industrialiseras eller behandlas såsom ett affärsobjekt, underkastat konjunkturernas växlingar, utan måste betraktas såsom en kulturinstitution, kompletterande och fullt jämbördig med samhällets övriga understödda bildningsanstalter: universiteten, biblioteken, museerna och konserthusen med deras fasta symfoni- orkestrar.

Ett samhälle, som har kulturell ansvarskänsla, fullgör alltså endast sin plikt, när Thalia tillåtes mantalskriva sig och föra en tryggad tillvaro i dess krets, värdig hennes konstnärliga och intellektuella uppgift.

Med glädje och stora förhoppningar hälsa teatervännerna, som uppfatta scenkonsten enligt ovanstående program, det steg som idag tagits genom grundstenens nedläggande till

GÖTEBORGS STADSTEATER.

Göteborg den 28 Maj 1931.

TRYCKT HOS OSCAR ISACSONS BOK-
TRYCKERI AKTIEBOLAG I GÖTEBORG
I JUNI MÅNAD ÅR NITTONHUNDRA-
FYRTIOFEM.